

ODKLONY V ŘÍZENÍ VE VĚCECH MLADISTVÝCH

EVA ŽATECKÁ - MILANA HRUŠÁKOVÁ

Masarykova univerzita, Právnická fakulta - Univerzita Palackého,
Právnická fakulta

Abstract in original language

Příspěvek je věnován problematice odklonů využívaných v trestním řízení proti mladistvým, přičemž důraz je kladen zejména na praktickou stránku. Autorky se snaží jednak přiblížit jednotlivé instituty uplatňované u mladistvých, přičemž zároveň poukázat na možné sporné body. Závěry pak patří zhodnocení jednotlivých institutů a náměty na zlepšení právní úpravy tak, aby těchto institutů bylo využíváno v trestním řízení proti mladistvým co nejvíce.

Key words in original language

Trestní právo mladistvých, odklony, podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání, dohoda o vině a trestu.

Abstract

This paper concerns the problematic of diversions used in criminal cases of juvenile offenders. The impact is on the practical issue of these diversions. The authors try firstly to mention each institute and then point out the practical points. The conclusions include the evaluation of the individual institutes and suggestions de lege ferenda to improve the legislation so that these institutes should be used in criminal proceedings against juveniles as possible.

Key words

Criminal Law of Juveniles; Diversions; Conditional Cessation of Prosecution; Settlement; Withdrawal from Prosecution; the Agreement about Guilt and Punishment.

1. ÚVOD

V tomto příspěvku se zabýváme problematikou využití odklonů ve specifickém řízení ve věcech mladistvých, a to zejména rozdíly těchto institutů a jejich užití u mladistvých oproti dospělým obviněným, kdy se jedná o vysoce praktické a zefektivňující prostředky vyřízení věci. Východiskem odklonů je koncept tzv. restorativní justice, která má, oproti tzv. justici retributivní, posílit zejména nápravnou složku, snahu o urovnání stavu způsobeném proviněním mladistvého. A k tomuto směřují právě odklony.

Díky celému systému možných opatření a odklonů dochází k potřebné diferenciaci přístupu k řešení trestních věcech mladistvých. Každý mladistvý je jiný a je třeba toto zohlednit. Předností využití odklonů je

zejména to, že nedochází k uvěznění mladistvých, k jejich vytržení ze společnosti a je možné s nimi účelně pracovat a tak sledovat i účel zákona o soudnictví ve věcech mládeže, jímž je, aby se při projednávání činů, kterých se dopustí mládež, sledovalo zejména vhodné užití opatření zaměřených do budoucna, které účinně přispěje k tomu, aby se dotyčný páchaní protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji (§1 odst. 2 ZSM).

V řízení ve věcech mladistvých mají přednost postupy, jež přispívají k předcházení trestné činnosti mládeže před opatřeními represivní povahy.

Lze konstatovat, že procesní alternativy představují významnou součást našeho právního systému a jsou projevem odklonění se od nahlížení na sankci jako na výlučný prostředek ochrany před kriminalitou.¹

Instituty zmiňované v tomto příspěvku jsou velmi užitečné právě pro případy řízení s mladistvými pachateli provinění, neboť v rámci dodržení specifických zásad², které v řízení ve věcech mladistvých jsou vyžadovány a uplatňovány, zajišťují příznivější a méně stigmatizující vyřízení věci pro mladistvého pachatele při zachování výchovné funkce řízení. V řízení s mladistvými tak pomohou výrazně uplatnit zejména zásadu "rychlosti řízení" (§3 odst. 6 ZSM) a zásadu "řádné náhrady škody" (§ 3 odst. 7 ZSM).

Právě s ohledem na *koncept restorativní justice*, jež nahlíží na provinění jako na konflikt mezi mladistvým a poškozeným, je vhodné využít nejen odklonů, ale i případně mediace. V ní má poškozený možnost podílet se na řešení trestní věci a případně úspěšná mediace, která vyústí v dohodu o náhradě škody, může být předpokladem pro využití institutu narovnání.³

Odklony směřují k usmíření pachatele s poškozeným, dále k tomu, aby se pachatel vypořádal s následky svého činu a převzal na sebe odpovědnost za daný protiprávní čin. Požadavek přijmutí své

¹ Viz ŽATECKÁ, Eva. Využití odklonů v trestních věcech mladistvých. In *PRÁVO AKO ZJEDNOCOVATEL EURÓPY - VEDA A PRAX*. 2010.

² Jedná se kromě klasických trestněprávních zásad (zásada nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege, subsidiarita trestní represe), též o rozšířený princip oportunitity v trestním řízení mladistvých, zásadu specializace soudců, státních zástupců a policistů pro práci s mládeží, zásadu zvýšené ochrany soukromí mladistvého, zásadu šetření osobnostních práv mladistvého atd. viz § 3 ZSM

³ Samotná mediace není trestním právem upravena a nejedná se o klasický trestněprávní institut, kterým by došlo k zastavení trestního stíhání atd.

odpovědnosti za spáchané provinění je nezbytnou podmínkou pro využití odklonů.⁴

2. JEDNOTLIVÉ ODKLONY

Pro účely našeho příspěvku je nezbytné, abychom definovaly, co rozumíme pod pojmem odklon v trestním řízení. Jako odklon chápeme ty procesní instituty, jež nám umožní odklonit věc mimo hlavní líčení a vyřídit je jiným způsobem. Mezi odklony tedy řadíme (z hlediska trestněprávního⁵) *podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání a podmíněné upuštění od podání návrhu na potrestání* v rámci zkráceného řízení. Dále je sem možné zařadit i zcela nový *institut dohody o vině a trestu*. Poslední z výše jmenovaných však nelze použít v řízení ve věcech mladistvých a je opět sporné, zda se jedná o pravý typ odklonu, když v tomto případě dojde k rozhodnutí o vině a trestu trestním soudem.

Dále *nepovažujeme* za odklon v pravém slova smyslu trestní příkaz, který je navíc možný užit jen v trestních věcech dospělých, i když je jistě prostředkem zefektivňujícím trestní proces.⁶

U všech výše uvedených institutů, tedy podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání a upuštění od podání návrhu na potrestání, dochází k výraznému zrychlení a zefektivnění řízení, které je dříve skončeno, což je zejména pro mladistvé velmi důležité, neboť na jejich provinění přichází okamžitá reakce. Stejně tak poškození nejsou opomenuti a mají možnost uplatnit efektivně svá práva a nároky na náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení, jež je jim pak úspěšně a rychle nahrazena. Nemusí se však jednat nutně o náhradu škody v penězích, neboť ZSM umožňuje nahradit škodu i jiným způsobem, o čemž bude pohovořeno níže.

Odklony je možné chápat ve věcech mladistvých dvojím způsobem. První je klasický, tedy využití odklonů státním zástupcem již v přípravném řízení, kdy jsou odklony opravdovým „odklonem trestního řízení“, a toto trestní řízení nedospěje vůbec do stádia hlavního líčení a řízení před soudem. Poněvadž ZSM umožňuje uložení odklonů i soudcem v rámci hlavního líčení, je třeba tyto formy odlišit, neboť každá má své výhody a nevýhody.

⁴ ŽATECKÁ, Eva. Využití odklonů v trestních věcech mladistvých. In *PRÁVO AKO ZJEDNOCOVATEL EURÓPY - VEDA A PRAX*. 2010.

⁵ Možno hovořit i o odklonech mimo právních - viz předchozí odkaz

⁶ K tomu též Ščerba, F.: Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě, Leges, 2011 a ŽATECKÁ, Eva. Využití odklonů v trestních věcech mladistvých. In *PRÁVO AKO ZJEDNOCOVATEL EURÓPY - VEDA A PRAX*. 2010

Dle našeho názoru by se odklony *měly uplatňovat zejména v přípravném řízení*, neboť zde nacházíme jejich hlavní funkci. Pro mladistvého je sice uplatnění odklonu vhodné i v řízení před soudem, nicméně zde pak postrádáme ten pravý smysl odklonů, jímž je dle našeho názoru odklonit věc mimo hlavní líčení a její vyřízení rychleji v rámci přípravného řízení. My se také proto dále v příspěvku zabýváme těmi „ryzími“ odklony, tzn. těmi uplatňovanými v rámci přípravného řízení.

2. PODMÍNĚNÉ ZASTAVENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ

PODMÍNKY PRO ULOŽENÍ

Institut podmíněného zastavení trestního stíhání (dále jen PZTS) je možné využít i u mladistvých za obdobných podmínek, jako je tomu u dospělých. Tedy provinění mladistvého musí být jen přečin, mladistvý se k činu doznal, nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě, vydal bezdůvodné obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání, a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

Nově od 1. 9. 2012 se rozšiřují podmínky pro uplatnění tohoto institutu i na případy, kdy:

je-li to odůvodněno povahou a závažností spáchaného přečinu, okolnostmi jeho spáchání anebo poměry obviněného, soud a v přípravném řízení státní zástupce rozhodne o podmíněném zastavení trestního stíhání pouze tehdy, pokud obviněný splní podmínky uvedené výše a zaváže se, že se během zkušební doby *zdrží určité činnosti*, v souvislosti s níž se dopustil přečinu, nebo

složí na účet soudu a v přípravném řízení na účet státního zastupitelství *peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti* podle zvláštního právního předpisu, a tato částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu,

a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

Dochází tu tedy *k rozšíření podmínek* pro využití tohoto institutu a částečné propojení s institutem narovnání.

Vzhledem k tomu, že se jedná o PZTS, je *nutné stanovit zkušební dobu*, která činí v případě obecných podmínek 6 měsíců až 2 roky, v rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, v souvislosti s kterým se

mladistvým zavázal zdržet se po zkušební dobu určité činnosti nebo složil peněžitou částku určenou státem na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti, se stanoví zkušební doba na šest měsíců až tři roky (§ 69 odst. 3 ZSM).

PRAKTICKÉ ASPEKTY

Výhodou tohoto institutu je, že s ohledem na stanovení zkušební doby není řízení definitivně ukončeno a nad mladistvým tak visí pomyslný „Damoklův meč“, takže si více uvědomuje, že se má chovat řádně a pro případ, že by tomu tak nebylo, dojde k pokračování v jeho trestním stíhání.

Z hlediska nákladů a způsobu provedení se jedná o jednodušší postup, kdy opravdu jen mladistvým musí vést řádný život.

Novinka letošního roku, která nám umožňuje využít PZTS v případě, kdy se mladistvým zaváže, že se zdrží určité činnosti, či uhradí peněžitou částku na účet soudu, nám poněkud touto „jednoduchostí“ zatočila. Osobně si nemyslíme, že by v případě využití PZTS mladistvými bylo těchto následných podmínek využito, neboť v prvním případě by se mohlo jednat maximálně o zákaz řízení, neboť jinou činnost obvykle mladistvým při páchání trestné činnosti neporušují. Podmínku složení peněžitě částky na účet soudu a problémy s tím spojené rozebíráme pak níže u institutu narovnání, jehož bývala základní náležitostí.

Další výhodou spatřujeme v tom, že státní zástupce může zároveň uložit i některé z výchovných opatření.⁷ Uložením PZTS tímto řeší problém s dodržением takto uloženého výchovného opatření, neboť díky zkušební době, kdy mladistvým musí během něj plnit uložená opatření, pak pokud je nedodrží, trestní stíhání může pokračovat. Takže i samotný mladistvým má zájem na úspěšném dokončení či splnění výchovného opatření. Z tohoto pohledu se nám PZTS jeví jako velmi důležitý typ odklonu a jeden z nejvhodnějších pro mladistvé.

3. NAROVNÁNÍ

PODMÍNKY PRO VYUŽITÍ

Též institut narovnání je možné mladistvým uložit za stejných podmínek, jako je tomu v případě dospělých. Jedná se o situace, kdy mladistvým prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a nejsou

⁷ K tomuto je oprávněn již v přípravném řízení se souhlasem mladistvého
§ 15 odst. 3 ZSM

důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě; uhradí poškozenému škodu způsobenou přečinem nebo učiní potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčiní újmu vzniklou trestným činem, vydá bezdůvodné obohacení získané přečinem nebo učiní jiná vhodná opatření k jeho vydání, a složí na účet soudu nebo v přípravném řízení na účet státního zastupitelství *peněžitou částku* určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu, a tato částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu. Zároveň státní zástupce považuje takový způsob vyřízení věci za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům.

Výhodou tohoto institutu pro všechny pachatele (zejména vítaná u dospělých) je, že v případě schválení dohody o narovnání soudem je celá trestní věc definitivně ukončena a mladistvému tu neběží žádná zkušební doba.

PRAKTICKÉ ASPEKTY

Pojďme se však podívat na praktické aspekty ukládání tohoto institutu. Nedílnou podmínkou je v tomto případě náhrada škody a úhrada peněžité částky na účet soudu.

Pokud by se opravdu mělo uplatnit narovnání stejně jako u dospělých pachatelů, tj. bez možnosti nahradit škodu jiným způsobem (např. naturálně), tak ve věcech mladistvých jej nelze téměř vůbec uplatnit. Mladiství jsou obvykle odkázáni na peněžitou pomoc rodičů, neboť si ve většině případů ještě nevydělávají, a tudíž náhrada škody formou peněz pro ně není vhodná. Takto by tento odklon ztratil svoji výchovnou funkci, když náhradu škody i další náklady by za ně uhradili rodiče či jiný zákonný zástupce. Jak bylo zmíněno výše, ZSM však umožňuje náhradu škody i ve formě naturální, např., že mladistvý vykoná pro poškozeného určité práce, uvede věc do původního stavu či jen uveřejní svoji omluvu, kdy v tomto případě zákon hovoří o tzv. *institutu přiměřeného zadostiučinění*⁸. Tímto způsobem lze tedy vyřešit náhradu škody. Jak si ovšem poradit s uhrazením peněžité částky na pomoc obětem trestných činů (dále jen PČ)? Tento požadavek je též obligatorní náležitostí pro schválení narovnání.

Pokud mladiství mají majetek a měli by náhradu škody a PČ uhradit ze svého majetku, dochází ke konfliktu právních norem, neboť občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů, dále jen OZ) umožňuje nakládání s majetkem

⁸ K tomu rovněž viz Šámal, P., Válková, H., Sotolář, A., Hrušáková, M.: Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H.Beck 2007, str. 32 a násl.

nezletilých osob pouze se souhlasem opatrovnického soudu.⁹ Mladistvý je oprávněn nakládat se svým majetkem dle své duševní a mravní vyspělosti přiměřené jeho věku, kdy hovoříme o tom, že má *částečnou způsobilost k právním úkonům* (§ 9 OZ)¹⁰. Šestnáctiletý mladistvý je tedy oprávněn si např. koupit přehrávač MP3 za 600,- Kč, ale není jasné, zda je oprávněn rozhodnout o uhrazení PC v rámci řízení s ním a pokud ano, tak v jaké částce. Pokud by s jeho majetkem ve vyšších částkách měli nakládat zákonní zástupci, je třeba pak jednoznačně schválení opatrovnického soudu.

Je tak rovněž otázkou, zda rozhodnutí soudu pro mladistvé ohledně schválení narovnání dle ZSM by splňovalo podmínky za OZ a zákon č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen OSŘ), podle kterých se tento právní úkon schvaluje, neboť soud pro mládež není opatrovnickým soudem. Dle našeho názoru pak spíše ne. Není zřejmé a nikde není upraveno, od jak vysoké částky toto schválení soudu je nutné, neboť toto neřeší ani OZ. Ve většině případů tak by rodiče mohli použít majetek mladistvého k uspokojení těchto pohledávek, avšak problém by mohl vzniknout do budoucna, pokud by pak panoval nesoulad mezi rodiči, či pokud by s tímto postupem nesouhlasil např. orgán sociálně právní ochrany dětí, který je v opatrovnickém řízení nezletilcům ustanovován jako kolizní opatrovník, a někdo podal návrh na soud na navrácení této částky mladistvému či jiný podnět opatrovnickému soudu, který v rámci nesporného řízení může být téměř jakýkoliv.

Je rovněž otázkou, zda je vůbec možné, aby částku na pomoc obětem trestné činnosti uhradili za mladistvého i rodiče, nebo zda se vyžaduje osobní plnění. Zásada individuální trestní odpovědnosti, kdy trest se má dotýkat jen pachatele, svědčí spíše pro to, že nelze, aby tuto částku uhradil za pachatele někdo jiný, nicméně zákon to výslovně nikde nezakazuje. Vzhledem k omezeným finančním možnostem mladistvých tak v tomto případě stejně tyto náklady budou hradit rodiče, avšak tímto jednáním se pak zcela ztrácí výchovný efekt řízení a mladistvý naopak může mít pocit, že mu rodiče „koupili skončení trestního stíhání“. Pokud by se tyto náklady měly striktně hradit z majetku mladistvého, dostáváme do střetu právních norem, jak bylo uvedeno výše, kdy zákonní zástupci jsou omezeni v nakládání s majetkem mladistvého, a ten je rovněž omezen v nakládání dle stupně svého rozumového a mravního vývoje. Částka určená na pomoc obětem trestného činu, tak vždy bude muset být relativně nízká.

⁹ K tomu rovněž Hrušáková, M., Matiaško, M. Dopad Nového trestního zákoníku na Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, in Dny práva 2009, Sborník příspěvků, ISBN 978-80-210-4990-1

¹⁰ Rovněž i Nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb. ve znění platném k 1. 1. 2013) v § 31 počítá s tím, že mladistvý bude *způsobilý k právnímu jednání, co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku*.

4. Odstoupení od trestního stíhání mladistvého

Podmínky pro využití

Tento institut je možné využít jen v řízení proti mladistvému v případě, kdy u provinění trestní zákoník stanoví horní hranici trestu odnětí svobody do výše 3 let a zároveň tu chybí veřejný zájem na potrestání mladistvého. Jedná se o případy, kdy trestní stíhání není účelné a potrestání není nutné k odvrácení mladistvého od páchaní dalších provinění, a to zejména v případě, jestliže mladistvý již úspěšně vykonal vhodný probační program, úplně nebo alespoň částečně nahradil škodu způsobenou proviněním a poškozený s takovým odškodněním souhlasil, anebo bylo mladistvému vysloveno napomenutí s výstrahou a takové řešení lze považovat z hlediska účelu řízení za dostatečné.

V případě uplatnění tohoto institutu je trestní řízení opět konečné, neboť státní zástupce od dalšího odstoupí.

Praktické aspekty

Tento institut je částečnou modifikací *institutu účinné lítosti*, který je možný v ZSM uplatnit pro větší počet provinění, neboť ZSM rozšiřuje počet provinění až na ty, kde trestní zákoník stanoví 5 letou horní hranici trestu odnětí svobody. Trestnost činu v případě institutu účinné lítosti zaniká, jestliže mladistvý po spáchání činu buď dobrovolně odstranil, nebo napravil způsobený následek, anebo se o to pokusil, zejména nahradil způsobenou škodu, učinil opatření potřebná k její náhradě nebo se jinak pokusil odčinit způsobené následky; svým chováním projevil účinnou snahu po nápravě a čin neměl trvale nepříznivých následků pro poškozeného nebo pro společnost. Z výše uvedeného je patrné, že nevýhodou institutu odstoupení od trestního stíhání mladistvého je omezený počet provinění, za něž je možné jej využít, a tedy v praxi bude spíše využít institut účinné lítosti, pokud mladistvý projeví snahu po nápravě a učiní další potřebná opatření.

Pro mladistvého se však u odstoupení od trestního stíhání zcela jistě jedná o nejlepší variantu, ovšem s ohledem na absenci zkušební doby může opět ztrácet výchovný prvek, pokud pak mladistvý poruší své sliby a bude páchat trestnou činnost dál.

5. Podmíněné odložení od podání návrhu na potrestání

Jednou z možností je dále využití institutu podmíněného odložení od podání návrhu na potrestání mladistvého, ovšem dle našeho názoru by ke zkrácenému přípravnému řízení u mladistvých nemělo docházet. Máme za to, že sice je vhodné, aby řízení ve věcech mladistvých bylo

co nejrychlejší, domníváme se však, že snaha o náhradu škody je tu větší, a proto pouhé zjištění, že se provinění dopustil mladistvý, kdy máme všechny potřebné důkazy proto, aby státní zástupce mohl podat návrh na potrestání do 14 dnů ode dne sdělení podezření, není zcela výchovné. Navíc tu chceme poukázat na aspekt, kdy policejní orgány sdělují podezření až v době, kdy mají všechny důkazy, což není zcela v souladu s lhůtami pro toto řízení.¹¹

Následuje zpravidla vynesení trestního příkazu soudcem, což není možné v řízení ve věcech mladistvých. Proto tuto variantu pro mladistvé nepovažujeme za vhodnější a v podstatě opět kopíruje PZTS.

6. DOHODA O VINĚ A TRESTU¹²

Úvodem tohoto institutu připomínáme, že i tento není ryzím odklonem, ale pouze prostředkem zefektivňujícím trestní proces (jako např. výše zmíněný trestní příkaz), a pro účely trestního stíhání mladistvých jej nelze použít. Toto považujeme za správné z následujících důvodů.

Dohoda o vině a trestu by v případech mladistvých připadala v úvahu zejména tam, kde by se ukládalo trestní opatření, nebo u tzv. recidivistů.¹³ Nesmělo by se však jednat o situace, kde TZk stanoví horní hranici nejméně 10 let (případy zvláště závažných zločinů). Nicméně právě její použití by zcela vytlačovalo výchovný efekt řízení a vedlo u mladistvých spíše k pohrdání trestním řízením, když by mladistvý mohl o své vině „smlouvat“ se státním zástupcem. Zároveň by došlo i ke ztrátě represivní funkce a důstojnosti trestního řízení a jeho závažnosti, kterou by si měl mladistvý uvědomit, aby se vyvaroval páchání další trestné činnosti v budoucnu.

Z hlediska možného přínosu dohody o vině a trestu pro mladistvé zde žádný nenacházíme, neboť ZSM umožňuje mimořádné snížení rozpětí sazby u trestního opatření nezávisle na limitech daných TZk (§ 32 ZSM). Pro potencionální recidivisty tento institut rovněž ztrácí smysl, neboť pro ně toto ustanovení též není vhodné, neboť se již ničeho nebojí a neváží si snahy orgánů činných v trestním řízení.

Existuje tu však dále otázka, zda dohoda o vině a trestu je vůbec odklonem v trestním řízení. Podle kritéria vyřízení věci v řízení před soudem se nejedná o odklon, jen bychom mohly tímto kritériem vidět zajištění rychlosti řízení obdobně, jako je tomu u trestního příkazu,

¹¹ Mělo by se jednat o co nejrychlejší vyřízení věci od spáchání trestného činu či provinění. Blíže srovnej např. habilitační práce Fryšták M. Dokazování v přípravném řízení, 2012.

¹² k tématu blíže např. Ščerba F. a kol.: Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice, Leges Praha 2012

¹³ ZSM s tímto pojmem však u mladistvých neoperuje.

který někteří řadí mezi odklony, někteří nikoliv.¹⁴ My se kloníme k variantě, že trestní příkaz není odklonem stejně jako dohoda o vině a trestu, jen umožňuje zefektivnění a zrychlení justice a trestního řízení. Nejedná se však o odklon v pravém slova smyslu, neboť je věc vždy vyřízena až v řízení před soudem.

7. ZÁVĚR

V posledních letech dochází k neustálému přijímání nových právních institutů směřujících k odbřemenění justice a k zefektivnění trestního řízení. Tyto snahy jsou sice chvályhodné, ale ne však za každou cenu. Byť tak obecně odklony považujeme za užitečné postupy, nejsou vhodné za všech okolností a rozhodně nejsou vhodné pro každého pachatele. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže umožňuje u mladistvých pachatelů provinění využít řadu institutů splňujících odklonnou funkci a zefektivňujících řízení, a oproti dospělým pachatelům pak navíc specifický institut odstoupení od trestního stíhání, který vzhledem k jeho nastavení na potřeby řízení s mladistvými je také asi z nich nejvhodnější alternativou. V řízení s mladistvými naopak není možné užít trestního příkazu a dohody o vině a trestu, což však nepovažujeme za nedostatek, ale naopak za klad právní úpravy, jak jsme odůvodnily výše, kdy navíc ani tyto dva instituty nepovažujeme za odklony v pravém slova smyslu.

Literature:

Šámal, P., Válková, H., Sotolář, A., Hrušáková, M.: Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007

Ščerba F. a kol.: Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice, Leges Praha 2012

Ščerba, F.: Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě, Leges, 2011

Hrušáková, M., Matiaško, M.: Dopad Nového trestního zákoníku na Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, Dny práva 2009, Masarykova universita Brno, Sborník příspěvků, ISBN 978-80-210-4990-1

Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní, 5. aktualizované vydání, Linde Praha, 2007

Žatecká, E. Využití odklonů v trestních věcech mladistvých. In PRÁVO AKO ZJEDNOCOVATEĽ EURÓPY - VEDA A PRAX. 2010

Contact – email

eva.zatecka@law.muni.cz

milanahrusakova@seznam.cz

¹⁴ např. Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní, 5. aktualizované vydání, Linde Praha, 2007, str. 645

